

*Muzea nejsou jen zařízení politické výchovy,
ale také vědeckého výzkumu.
Bez vědecké práce nemohou muzea šířit poznatky,
které potřebuje lid.*

Vladimír Iljič Lenin

*Abychom povznesli našeho člověka duchovně a morálně,
chceme mu zpřístupnit všechny velké kulturní poklady minulosti
a otevřít mu dokořán brány k vědě a kráse.*

Klement Gottwald

**25 LET
TECHNICKÉHO MUZEA
V BRNĚ**

1961 - 1986

BRNO 1986

ÚVODEM

Prvního ledna roku 1986 dovršilo Technické muzeum v Brně dvacet pět let své samostatné činnosti. Významné historické výročí je pro nás příležitostí k ohlédnutí a k zamyšlení. Nad tím, co všechno bylo vykonáno v minulosti i nad tím, co je třeba udělat do budoucnosti.

Byla to léta usilovné práce a neutuchajícího zájmu všech pracovníků muzea vybudovat v Brně kulturní instituci, která by svým programem odpovídala požadavkům naší socialistické společnosti na muzejní dokumentaci a prezentaci vědeckotechnického vývoje.

Díky pochopení a podpoře stranických a státních orgánů se tato iniciativa muzejních pracovníků celé čtvrtstoletí úspěšně naplňuje. Shromažďováním dokladů o vývoji techniky a systematickou péčí o jejich uchování spoluvytváří muzeum kulturní bohatství naší společnosti. Vědeckým zpracováním sbírkového fondu přispívá k hlubšímu poznání historie i současnosti vědy, techniky a lidské práce. Zpřístupňováním muzejních sbírek v expozicích a výstavách se podílí na vědeckotechnickém vzdělávání a polytechnické výchově široké veřejnosti.

Technickému muzeu v Brně patří dnes významné místo mezi československými muzei. Jeho výsledky v tvorbě muzejních sbírek, ve vědecké práci i v kulturně výchovném působení jsou všeobecně uznávány a oceňovány.

Publikace, připravená k 25. výročí založení Technického muzea v Brně, je věnována všem pracovníkům muzea a jejich - dnes často již neznámým - spolupracovníkům. Díky jejich ušlechtilé, nadšené a nezištné práci se můžeme s dobrým pocitem ohlédnout za uplynulými léty. Se stejným pocitem popřejme Technickému muzeu v Brně úspěšný rozvoj i v příštích desetiletích.

Technické muzeum v Brně zahájilo svoji činnost za velmi skromných podmínek. Malý devítičlenný kolektiv muzejních pracovníků stál v roce 1961 před vskutku náročným úkolem - zahájit soustavnou dokumentaci techniky, vědy a průmyslové výroby moravské průmyslové aglomerace. V prvních letech se budoují základní materiálně technické předpoklady pro mnohostrannou muzejní činnost. V popředí je především zajišťování rozsáhlé rekonstrukce muzejní budovy na Orlí ulici. Zároveň se objevují první úvahy o zaměření muzejní činnosti a spolu s organizováním výstavní činnosti se poznenáhlu rozvíjí i sbírkotvorná činnost.

Na přelomu šedesátých a sedmdesátých let dochází k významným změnám ve společenském postavení Technického muzea. Objektivní potřeba dokumentace vědeckotechnického vývoje u nás, promítající se do pokynů a usnesení řídicích stranických a státních orgánů, podstatně rozvíjí jeho činnost. Tematické zaměření muzejní dokumentace se výrazně rozšiřuje, zvětšuje se jeho územní působnost, zvyšuje se počet pracovníků a mění se celá organizační struktura. Dochází k rozsáhlé sbírkotvorné a vědeckovýzkumné činnosti pracovníků muzea a značně se zvyšuje a zkvalitňuje komunikační činnost. Budují se depozitáře, restaurátorské a konzervátorské dílny a laboratoře. Do správy Technického muzea přechází řada výrobně technických objektů muzejního charakteru v celém kraji. Rozpracovává se koncepce Technického muzea a ujasňuje se jeho místo v československé muzejní síti.

Rozvoj Technického muzea v Brně pokračuje v osmdesátých letech. Zintenzivňuje se jeho kulturně výchovné působení otevřením několika muzejních expozic a přípravou řady muzejních výstav. Rozšiřuje se dále sbírkový fond muzea a plánovitě se zpracovává ve druhém stupni evidence. Zároveň se řeší několik výzkumných úkolů státního plánu základního výzkumu a resortního výzkumu ministerstva kultury. Muzeum naplňuje své společenské poslání ve všech základních muzejních aktivitách.

SBÍRKY

Rozhodující činností každého muzea a měřítkem jeho odborné úrovně je budování sbírkového fondu. Při založení se v Technickém muzeu v Brně shromáždilo asi šest set sbírkových předmětů, získaných v padesátých letech ještě pracovníky brněnské pobočky Národního technického muzea v Praze.

V šedesátých letech se sbírková činnost rozvíjí. Odborní pracovníci muzea získávají ročně v průměru padesát sbírkových předmětů, dokumentujících hlavně vývoj vodní a parní energetiky, geodetické techniky, kancelářské techniky a některých dalších oblastí výrobní i nevýrobní techniky.

K výraznému zvýšení sbírkotvorné aktivity muzea dochází od roku 1970. Do depozitářů muzea je každým rokem ukládáno na tisíc sbírkových předmětů. Zajišťuje se dokumentace více než dvaceti vědeckotechnických a výrobních oborů, včetně zpracování značné části sbírkových předmětů ve druhém stupni evidence.

V uplynulém čtvrtstoletí pracovníci muzea shromáždili, ošetřili, rekonstruovali či renovovali a odborně uchovali na třicet tisíc sbírkových předmětů, dokumentujících vývoj výrobně technické i vědeckovýzkumné základny v Československu, hlavně pak na Moravě.

Z obráběcích strojů, nástrojů a měřidel je vybudována sbírková kolekce soustruhů, frézek, vrtaček, obrážeček, hoblovek, brusek, včetně souborů obsahujících stovky různých obráběcích nástrojů.

Ve **slévárenské technice** představuje sbírkový fond více než dva tisíce předmětů. Dokumentují hlavně výrobu ocelových odlitků na Moravě a tradici výroby umělecké litiny.

Dokumentace **textilních strojů a zařízení** obsahuje dnes na tisíc trojrozměrných předmětů - tkacích, přadláckých, pletařských a úpravárenských strojů, zkušebních přístrojů a vzorky textilních surovin a materiálů. A to nejen z vlnářské výroby typické pro Brno, nýbrž i z ostatních druhů textilní výroby v Československu.

Sbírky **energetické techniky** jsou zaměřeny hlavně na dokumentaci vodních strojů a vodních turbín, parních strojů, lokomobil a parních turbín a jejich součástí, včetně modelů těchto energetických zařízení.

Dobrych výsledků bylo dosaženo v dokumentaci **městské hromadné dopravy**. V nově budovaných depozitárních halách je shromážděno přes šedesát

tramvajových vozidel všech trakcí, užívaných v našich městech, dále autobusy, trolejbusy a speciální a účelová vozidla této dopravy.

Sbírky **vodního hospodářství** se orientují na čerpadlovou techniku, zařízení vodáren, čistíren odpadních vod, zařízení pro zavlažování půdy a modely vodních děl.

Ve sbírce **spalovacích motorů** jsou uchovány stabilní spalovací motory, historické automobily Z a Wikov, traktory Zetor a Wikov a motocykly.

Měřicí techniku dokumentuje na sedm set sbírkových předmětů - přístrojů na měření ve výrobě, výzkumu a vývoji, převážně ve strojírenství. Byl zkompleťován soubor přístrojů pro tenzometrické měření a soubor tlakových indikátorů v hlavních vývojových typech od mechanických až k elektronickým. Zároveň byla vybudována sbírka elektrických měřicích přístrojů a sbírka analytických vah.

Sbírka **optické techniky** obsahuje mimo jiné unikátní kolekci šedesáti mikroskopů, soubor fotopřístrojů, projekčních přístrojů a zařízení fotolaboratoře.

V uplynulém čtvrtstoletí byla vytvořena i rozsáhlá sbírka **kancelářské a reprografické techniky**, obsahující dnes více než sto psacích strojů — od prvních u nás používaných až k elektrickým strojům a organizačním automatům. Shromážděny byly také i jednotlivé typy rozmnožovacích strojů, používaných při kancelářských pracích.

Zcela ojedinělou v našich muzeích je sbírka **výpočetní techniky**. Na pět set sbírkových předmětů zachycuje vývoj počítačové techniky od nejstarších pomůcek pro mechanizaci výpočtů až po současné samočinné počítače první a druhé generace.

Součástí sbírek Technického muzea v Brně jsou i značné dokumentační fondy **sdělovací techniky**. Obsahují na dvě stě padesát radiopřijímačů, padesát telefonů, dále vysílače, telegrafy, dálnopisy, magnetofony, televizory a další sbírkové předměty.

Sbírky **elektrotechniky a elektroniky** zahrnují elektromotory, dynamy, alternátory, elektrické generátory, osvětlovací tělesa, elektronky přijímací a vysílací a stovky stavebních elektrotechnických a elektronických součástek.

Ve sbírkách **letecké techniky** je na tisíc pět set předmětů dokumentujících výzbroj a výstroj letadel, letecké motory a modely letadel. Součástí sbírek jsou i motorová letadla, vírníky a vrtulníky.

Sbírky **chemické techniky** soustřeďují na dvě stě cenných laboratorních přístrojů hlavně z oblasti spektrometrie, polarografie a dozimetrie.

Sbírka **geodetické techniky** obsahuje více než tři sta teodolitů, nivelačních přístrojů, dalekohledů, různých druhů map a dalších dokladů.

Ve sbírce **zdravotnické techniky** jsou uchovány rentgenové přístroje, elektrokardiografy, zubolékařská technika a masážní přístroje.

Sbírkový fond je budován i v **regulační technice**, hlavně se zaměřením na dokumentaci prvků regulačních obvodů elektrotechnické, hydraulické a pneumatické základny a na komplexní regulátory.

Zajímavým oborem jemné mechaniky, který je v muzeu také sledován, jsou **lovecké zbraně**. Jejich dokumentační sbírka dnes soustřeďuje sto padesát unikátních loveckých zbraní ze 17. až 20. století.

V minulých letech se pracovníci muzea zaměřili též na dokumentaci **řemeslné techniky**. V muzeu jsou uloženy ucelené kolekce nářadí, nástrojů, strojů a používaných materiálů řeznické, obuvnické, knihvazačské, bednářské, kolářské, kovářské, truhlářské, sedlářské a holičské dílny. Cenné jsou i doklady o technice **větrného a vodního mlynářství**, jmenovitě sbírka mlecích složení a válcových stolic.

I doklady **techniky domácnosti** mají své místo ve sbírkách muzea. V depozitářích najdeme rozsáhlé kolekce domácích a kuchyňských nástrojů, zařízení a pomůcek — mlýnky, hmoždíře, váhy, svítidla, žehličky, šicí stroje, pračky, pomůcky ke zpracování mléka a jiných zemědělských produktů.

Pozornost je věnována budování sbírkového fondu **hudebních automatofonů** či hracích strojů, které byly v minulosti velmi rozšířené a oblíbené.

Důležitou součástí sbírkového fondu brněnského Technického muzea, utvářeného v uplynulém období, jsou i **písemné pozůstalosti významných vědců a techniků**, působících na Moravě. Na pět tisíc přírůstkových čísel obsahují shromážděné doklady o odborné činnosti Viktora Kaplana, Vladimíra Lista, Františka Píška, Ericha Roučky, Jiřího Wellnera, Vítězslava Veselého, Antonína Smrčka, Josefa Sumce, Konráda Hrubana, Jaroslava a Viléma Jičínských a dalších. Jsou cenným svědectvím o metodách tvořivé vědecké a technické práce těchto vynikajících odborníků.

K úplnosti charakteristiky struktury sbírkového fondu nutno ještě uvést

sbírky **speciálních dokumentů** — fotografií, filmů, firemních prospektů, plakátů a map, doplňující a rozšiřující soubory věcných sbírkových předmětů Technického muzea v Brně.

Sbírky speciálních dokumentů jsou uloženy v knihovně muzea, která má v současné době k dispozici na čtyřicet tisíc svazků historické a soudobé vědecké a technické literatury. Čtenářům nabízí sto našich i zahraničních odborných časopisů.

TECHNICKÉ PAMÁTKY

Sbírková aktivita pracovníků muzea v uplynulém čtvrtstoletí vedla k budování ucelených sbírkových fondů jednotlivých oblastí vývoje techniky, vědy a výroby v depozitářích muzea. Spolu s touto klasickou muzejní sbírkotvornou činností zajišťovali pracovníci muzea uchování dalších dokladů o technickém a výrobním pokroku u nás, a to ve směru využití výrobních a technických objektů a zařízení, které se zachovaly v původním prostředí své bývalé výrobní či jiné společenské činnosti. Průzkum, záchrana, případná renovace a hlavně pak muzejní aktivace těchto vybraných výrobních objektů v přírodě se stala cenným a v našich muzeích ojedinělým přístupem. Mimořádná dokumentační a informační hodnota těchto objektů — většinou ucelených funkčních technických systémů v původních sociálních, ekonomických a kulturních souvislostech — je evidentní.

Technickými památkami, jak tyto objekty tradičně nazýváme, se začalo Technické muzeum zabývat na přelomu šedesátých a sedmdesátých let v úzké spolupráci s Krajským střediskem státní památkové péče a ochrany přírody v Brně.

Prvním historicky významným výrobním objektem, který přešel do správy Technického muzea, byla **Stará huť u Adamova** na okrese Blansko. Celý areál huti, postavené v polovině 18. století, s dochovanými budovami byl jako unikátní doklad začátků průmyslové výroby železa prohlášen v roce 1971 státní technickou rezervací.

Druhou technickou památkou, kterou Technické muzeum v Brně renovovalo a převzalo do své správy, je stará **kovárna v Těšanech** na okrese Brno-venkov. Byla postavena počátkem 18. století a je důležitým dokladem kovářského řemesla v sociálním a ekonomickém životě zemědělské vesnice 19. a 20. století.

Do správy Technického muzea byl převzat i **větrný mlýn v Kuželově** na okrese Hodonín. Byl postaven v roce 1842 a více než sto let v provozu. Je dokladem konstrukce, stavby a technologie větrného mlýna tzv. holandského typu a celé epochy větrného mlynářství u nás v druhé polovině 19. století.

Ojedinělým výrobním objektem ve správě muzea je i **vodní mlýn ve Slupi** na okrese Znojmo. V 16. až 18. století to byl jeden z největších mlýnů na Moravě. V době svého rozkvětu v 18. století pohánělo několik vodních kol až deset mlýnských složení.

Vedle těchto historických objektů, dnes již sloužících jako muzejní expozice,

byly předmětem zájmu muzea v minulých letech ještě Ivančický viadukt na okrese Brno-venkov, postavený v šedesátých letech minulého století, Šlakhamr v okrese Žďár nad Sázavou a kamnářská dílna v Novém Veselí na témže okrese. Odbornými pracovníky muzea byly odkryty a veřejnosti zpřístupněny relikty středověkých vápenických pecí na okrese Brno-venkov.

Technické muzeum v Brně zároveň zajišťuje evidenci dalších historicky a muzejně významných výrobních a technických objektů na Moravě — hamrů, elektráren, kováren, větrných mlýnů, vodních mlýnů a dalších technických památek a metodicky pomáhá při jejich případné společenské aktivaci.

VĚDECKOVÝZKUMNÁ ČINNOST

Vědeckovýzkumná činnost pracovníků Technického muzea v Brně úzce souvisí s rozvíjením jejich sbírkové, tezaurační a komunikační činnosti. Její počátky jsou patrné v druhé polovině šedesátých let v souvislosti s přípravou prvních muzejních expozic.

V sedmdesátých letech jsou již pravidelně zpracovávány plány vědeckovýzkumné činnosti muzea. V roce 1971 obsahoval tento plán sedm konkrétních výzkumných úkolů. Čtyři z nich byly zaměřeny k historii a dokumentaci slévárenské techniky a technologie, další na problematiku vývoje a využití větrných mlýnů na Moravě a jeden byl zaměřen na historii závodních a městských elektráren na Moravě. Výzkumným úkolem bylo i téma o poslání technických muzeí ve výchově pracujících, řešené jako dílčí úkol státního plánu základního výzkumu. V roce 1972 se v muzeu začala zpracovávat historie vodního hospodářství na Moravě, historie výroby letadel a leteckých motorů, dále byl zahájen výzkum počátků létání na Moravě a dlouhodobý průzkum technických památek. Od roku 1973 se v muzeu zpracovává vývoj zařízení a metod na měření tlaku a množství. V roce 1974 byly zahájeny práce na strojním zpracování evidence sbírkového fondu muzea. Zároveň byl zahájen výzkum středověkých vápenek na okrese Brno-venkov. Odborní pracovníci zpracovávali studie o jednotlivých druzích a oblastech městské hromadné dopravy, o textilní výrobě na Brněnsku, o výrobě obráběcích strojů v českých zemích a o dalších tématech, vztahujících se k muzejní dokumentaci techniky.

Počátkem druhé poloviny sedmdesátých let byly na základě zkušeností vedením muzea stanoveny základní programové tematické okruhy dokumentační, tezaurační a komunikační činnosti Technického muzea, které se staly východiskem i pro zaměření vědeckovýzkumné činnosti v šesté pětiletce. Byly to následující oblasti:

1. obecné problémy technického muzejnictví a historie techniky,
2. problematika sbírkového fondu v technickém muzejnictví,
3. pozůstalosti významných osobností vědy a techniky,
4. muzejní dokumentace přírodních v technických věd,
5. muzejní dokumentace energetické techniky,
6. muzejní dokumentace výrobní techniky,

7. muzejní dokumentace dopravní techniky,
8. muzejní dokumentace přesné mechaniky a elektroniky,
9. muzejní dokumentace stavitelské a stavební techniky,
10. muzejní dokumentace chemické techniky,
11. průzkum a společenská aktivace technických památek.

V prvním okruhu byly soustředěny výzkumné práce o kulturně výchovné činnosti Technického muzea v Brně včetně výzkumu návštěvnosti. V druhém tematickém okruhu se řešily otázky komplexní ochrany materiálů v technickém muzejnictví a pokračovalo se v řešení úkolu automatické evidence sbírkového fondu, který byl od roku 1978 zařazen do státního plánu základního výzkumu. V rámci tohoto úkolu byla založena paměťová banka informací muzejních sbírek. V třetím okruhu bylo zpracováno šest pozůstalostí významných vědců a techniků, ve čtvrtém okruhu se výzkumné práce rozvinuly hlavně v oblasti dokumentace fyzikálních jevů v souvislosti s připravovanou výstavou Tajemství světla.

Značná pozornost byla také věnována teoretickým otázkám dokumentace vědy vůbec. V dalších tematických okruzích se řešily výzkumné úkoly v úzké návaznosti na dokumentační a tezaurační aktivitu muzea. Za zmínku stojí aktivní účast pracovníků muzea na řešení krajského integrovaného výzkumu revoluční proměny zemědělství v Jihomoravském kraji, kde byly řešeny vybrané problémy zemědělské techniky, zemědělského letectví, vývoje traktorů a závěsného nářadí.

Pro první polovinu osmdesátých let byl vytyčen náročný program vědecko-výzkumné činnosti muzea. V rámci státního plánu základního výzkumu byl řešen úkol Základní otázky vývoje vědy a techniky ve 20. století — teoretické a metodologické problémy (III-7-7/3). Jednak byly zkoumány teoretické a metodologické otázky dokumentace vědy a techniky v návaznosti na usnesení vlády ČSR č. 234/80 o komplexní dokumentaci výstavby socialismu u nás, dále pak byl v rámci tohoto úkolu realizován výzkum současného stavu dokumentace vědeckovýzkumné činnosti v Brně. Součástí plánu vědeckovýzkumné činnosti muzea byly dva rezortní úkoly. Výzkum technických památek, především otázek evidence a odborného zpracování existujících objektů v oblasti zpracování železa, těžby železných rud, použití vodních a větrných kol a dále vědeckovýzkumná

analýza záchrany muzejní aktivace vybraných objektů. Druhý rezortní úkol řešil otázky ochrany a konzervace kovů v muzejních sbírkách a muzejní klimati-
zaci. Výzkumný program na sedmou pětiletku obsahoval i řadu ústavních úkolů,
věnovaných především historické analýze dokumentovaných oblastí techniky.

Vědeckovýzkumná aktivita odborných a vědeckých pracovníků muzea měla
v průběhu uplynulých let vzestupnou tendenci. Její výsledky se dnes promítají
do vlastních dokumentačních a prezentačních aktivit. Často přesahují rámec
muzea a v mnoha směrech ovlivňují technické muzejnictví v celostátním měřítku.

EXPOZICE A VÝSTAVY

Výsledky dokumentační a tezaurační činnosti se v muzeích zpřístupňují široké veřejnosti v muzejních expozicích a výstavách. Pro systematickou prezentační činnost Technického muzea v Brně se vytvářely předpoklady od samého počátku jeho existence. V roce 1964 byla v muzeu otevřena výstava, připravená k 150. výročí vzniku První brněnské strojírny v Brně, nazvaná „Od parního stroje k atomovým elektrárnám“, která se stala první expozicí muzea. V druhé polovině šedesátých let se úsilí pracovníků muzea soustředilo k přípravě další expozice, věnované **vodní energetice**. Byla otevřena v roce 1969.

Množství a kvalita sbírkového fondu, shromážděného v sedmdesátých letech, vytváří velké možnosti v prezentační aktivitě. Dochází k budování nových muzejních expozic.

V březnu roku 1975 byla v ústřední budově muzea otevřena **expozice mechanické hudby 19. století**. V komorním prostředí malého výstavního sálu byl vystaven výběr všech typů hracích strojů a strojků z ucelené sbírky hudebních automatofonů, v převážné většině v provozuschopném stavu.

V květnu téhož roku byla pro širokou veřejnost otevřena v renovované kovárně v Těšanech **expozice kovářství**. Představuje ji celý objekt kovárny, ve kterém jsou spojeny původní funkční části kovárny s nově zřízenými expozičními prostory.

V říjnu roku 1976 přibyla k expozicím v ústřední budově muzea **expozice kovolitectví**. Byla instalována ve dvou výstavních ambitech a přibližovala návštěvníkům rozvoj metalurgie na Moravě.

V roce 1977 vyvrcholily renovační a rekonstrukční práce na větrném mlýně v Kuželově a v květnu téhož roku byl zpřístupněn veřejnosti s **expozicí větrného mlynářství a hornáckého bydlení a hospodaření**.

Koncem sedmdesátých let začaly přípravné práce na dalších muzejních expozicích. V roce 1982 byla v rozsáhle renovovaném vodním mlýně ve Slupi otevřena **expozice mlynářské techniky**. V únoru roku 1983 se expozice v ústřední budově muzea rozšířily o **expozici výpočetní techniky**, která dokumentuje vznik samočinných počítačů, jejich technické principy a použití. Rok 1984 byl ve znamení přípravy a otevření **expozice železářství** v areálu Staré huti u Adamova. V ústřední budově muzea byla v červnu roku 1985 otevřena

expoze mikroskopie, seznamující návštěvníky s vývojem světelného a elektronového mikroskopu.

V současné době je v objektech muzea v provozu deset stálých muzejních expozic, včetně unikátní panorámy — stereoskopického promítání barevných diapositivů.

Součástí kulturně výchovného působení muzea jsou krátkodobé výstavy, věnované popularizaci jednotlivých oblastí vědeckotechnického a výrobního pokroku. V prvních letech po založení muzea byly veřejnosti uváděny většinou výstavy převzaté z jiných muzeí, především z Národního technického muzea v Praze. Značná část výstav byla dále připravována výrobními podniky, kulturními institucemi a dalšími společenskými organizacemi. Postupně dochází k rozšiřování výstav muzejního charakteru a ve výstavním programu muzea dominují výstavy, připravované odbornými pracovníky z vlastních sbírkových fondů Technického muzea. Jejich význam spočíval vedle prezentace vlastní dokumentační a tezaurační činnosti i v tom, že jejich příprava se stala příležitostí pro navazování a rozvíjení spolupráce muzea s významnými výrobními podniky, výzkumnými ústavy a dalšími organizacemi při muzejní dokumentaci minulé i současné vědy, techniky a výroby.

Od roku 1961 bylo ve výstavních sálech a ambitech muzea uvedeno přes tři sta výstav. V roce 1973 byla u příležitosti výstavy Československá věda a technika proniká do světa udělena Technickému muzeu v Brně cena ČSAV za popularizaci vědy.

O dobrých výsledcích ve výstavní a expoziční činnosti svědčí mimo jiné růst návštěvnosti muzea. Na sto tisíc návštěvníků ročně ve výstavách, expozicích, na kulturně výchovných programech — přednáškách, seminářích, při badatelských návštěvách v knihovně a akcích sekcí Kruhu přátel Technického muzea je toho dostatečným důkazem. Pronikavě se zvýšil počet mladých lidí, kteří do muzea přicházejí v rámci systému „Mládež a kultura“ z celého kraje. Organizované návštěvy ze škol se za dvacet pět let mnohonásobily.

Prezentační činnost Technického muzea tvoří dnes organickou součást kulturně výchovného působení v Brně a v celém Jihomoravském kraji.

ZAHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE

S rozvojem Technického muzea v Brně se rozšiřovaly i jeho zahraniční styky, zvláště pak spolupráce s technickými muzei socialistických zemí. Společné dokumentační, kulturně politické a výchovné cíle muzeí socialistických zemí k tomu vytvářely příznivé předpoklady. Postupně se též navazovaly i styky s některými technickými muzei nesocialistických zemí.

K prvním kontaktům se zahraničními muzei dochází již v šedesátých letech. Významným rámcem pro spolupráci byly porady ředitelů technických muzeí socialistických zemí, které se od konce šedesátých let konaly v ročních či dvouletých intervalech, a pokračují dodnes.

Dosud byla navázána a úspěšně se rozvíjí spolupráce Technického muzea v Brně s Dopravním muzeem v Budapešti, Technickým muzeem v Budapešti, Slévárenským muzeem v Budapešti, Dopravním muzeem v Drážďanech, Technickým muzeem v Drážďanech, Národním polytechnickým muzeem v Sofii, Polytechnickým muzeem v Moskvě a Technickým muzeem ve Varšavě. Bohatá je též spolupráce s Technickým muzeem ve Vídni a Palácem objevů v Paříži; kontakty byly navázány i s Německým muzeem v Mnichově a s dalšími evropskými a zámořskými muzei techniky a vědy.

Těžiště spolupráce Technického muzea v Brně s uvedenými zahraničními muzei bylo ve výměně výstav. V šedesátých letech to bylo hlavně uvádění výstav zahraničních technických muzeí u nás, především v návaznosti na rozsáhlé mezinárodní styky Národního technického muzea v Praze, které jsou i v současné době hojně využívány. V sedmdesátých letech začíná muzeum posílat i své výstavy do zahraničí. Poprvé v historii muzea to bylo v roce 1973, další výstava reprezentovala muzeum v zahraničí v roce 1975 a pak již následovala celá série výstav brněnského Technického muzea v zahraničních muzeích. Dnes téměř každá výstava, připravená pracovníky z vlastního sbírkového fondu, prochází zahraničními reprízami.

K navazování mezinárodní spolupráce dochází i v dalších sférách muzejní činnosti. Rozvíjí se odborné kontakty jednotlivých pracovníků muzea s kolegy v zahraničních muzeích, rozšiřují se odborné konzultace a organizuje se výměna vědeckých informací. Významným měřítkem odborné spolupráce mezinárodní úrovně je účast Technického muzea na sympoziích a podobných vědeckých shromážděních v zahraničí a mezinárodní účast na těchto shromážděních u nás.

Již v roce 1972 se aktivně zúčastnili semináře našeho muzea k historii městské hromadné dopravy odborníci z Dopravního muzea v Budapešti a z Německé demokratické republiky. Seminář o větrných mlýnech v roce 1974 měl aktivní zahraniční účastníky především z Polské lidové republiky a Dánska. Významnou událostí se silnou mezinárodní účastí byl muzeem pořádáný seminář ke 100. výročí narození Viktora Kaplana v roce 1976. Mezi třiceti osmi zahraničními účastníky byla zastoupena technická muzea z Maďarska, Polska, Bulharska a Rakouska.

Od sedmdesátých let vystupovali odborní pracovníci našeho muzea na řadě zahraničních sympozií k muzejní dokumentaci vědy a techniky a k historii techniky. V roce 1972 vystoupil ředitel muzea na zasedání ICOM v Moskvě s příspěvkem k pojetí technických objektů v přírodě v technickém muzejnictví. V roce 1976 přednesl zástupce ředitele muzea referát na konferenci v Budapešti k 100. výročí zavedení metrické konvence. Na mezinárodním semináři o deskripci a automatizaci evidence sbírkových předmětů z dějin techniky, který uspořádalo v roce 1979 Technické muzeum ve Varšavě, vystoupili pracovníci muzea se dvěma základními referáty. Se stejnou aktivitou se naši odborní pracovníci podíleli na průběhu mezinárodního semináře k technickým památkám v roce 1980 v Praze a na mezinárodní konferenci o vědeckých přístrojích v roce 1983 v Německém muzeu v Mnichově. Na zasedání CIMUSET v roce 1984 v Bulharsku, věnovaném výpočetní technice v muzeích, informoval ředitel muzea o automatizovaném systému sbírek Technického muzea v Brně. Téměř každoročně se zúčastňují představitelé našeho muzea i odborných setkání v Technickém muzeu ve Vídni, věnovaných osobnosti Viktora Kaplana a jeho odkazu. Dochází dále k úzké spolupráci muzeí při budování sbírkových fondů i při přípravě společných výstav. Výrazným projevem mezinárodní spolupráce byly a jsou každoroční stáže a studijní pobyty našich odborných pracovníků v zahraničních muzeích a studijní pobyty zahraničních kolegů v našem muzeu.

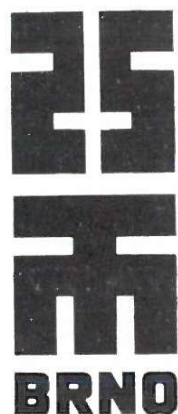

ZÁVĚREM

Do dalších let vstupují pracovníci Technického muzea v Brně s předsevzetím úspěšně plnit stále narůstající potřeby společnosti v muzejní dokumentaci vývoje vědy, techniky a výrobní činnosti, především pak důsledně uskutečňovat vládní usnesení o komplexní dokumentaci období výstavby socialismu v Československé socialistické republice.

Náročné úkoly si kolektiv pracovníků muzea vytyčuje i v prezentační a kulturně výchovné činnosti. Bude dokončena a zpřístupněna veřejnosti expozice vozidel městské hromadné dopravy v Brně — Líšni, které muzeum dokumentuje jako jediné v republice. Rozšíří se nabídka expozic i v ústřední budově muzea. Rozsáhlý sbírkový fond muzea vytváří dnes příznivé předpoklady pro vybudování expozice radiotechniky, televizní techniky, mikroelektroniky, robotiky, lovcích zbraní, letecké techniky, řemeslné techniky a dalších vědeckotechnických a výrobních oborů.

Technické muzeum v Brně chce tak výrazně přispět k vědeckotechnické výchově našich pracujících, jmenovitě pak k celospolečenskému programu účasti mladé generace na vědeckotechnickém rozvoji.

PhDr. František Kropáček, CSc.

25 LET TECHNICKÉHO MUZEA V BRNĚ (1961-1986)

Odpovědná redaktorka Helena Pulchartová

Návrh obálky, grafická úprava a technická redakce Tomáš Fleischman

Vydalo Nakladatelství dopravy a spojů jako účelovou
publikaci pro Technické muzeum v Brně

Vydání I., Praha 1985

Vytiskl TISK, knižní výroba n. p., Brno, provoz 54

Náklad 500 výtisků